

Tarixə qısa nəzər

Çayrud kəndi əzəmətli, uca dağlara söykənib. Yalçın qayalarla baş-başa verib. Kəndin yetirməsi İbadulla müəllimin sözlərilə desək, “Çayrud gözəlliyinə görə gəlinə bənzəyir. Onun mərkəzindən keçən çay gəlinin bərli-bəzəkli, almazlı-qaşlı kəmərinə, dağların başında oynayan buludlar isə ağ örpəyini xatırladır.”

Çayrud rayon mərkəzindən 18 kilometr aralıda yerləşir. Yurdumuzun qədim yaşayış məskənlərindən biridir. Kəndin “Danqıtbə” adlanan ərazisində qazıntı zamanı tapılan mis əşya və alətlər burada mis dövründə yaşayışın olmasını sübut edir. “Çola kujə” məhəlləsindəki daş qutu qəbirlər isə bizim eranın III əsrində kənddə insanların məskunlaşdığından soraq verir.

Fransız arxeoloqu Jak de Morqan 1890-cı ildə kənddə qazıntı apararkən tunc və dəmir dövrələrinə aid tapdığı alətləri, məişət əşyalarını Fransanın Jermen muzeyinə təhvil vermişdir. Həmin muzeydə Çayrud kəndi ilə yanaşı, Lerikin digər kəndlərindən aparılmış 300-ə yaxın eksponat bu gün də qorunur.

XVII əsrin ikinci yarısından kəndə köç başlanıb. 1902-ci ilin siyahıyaalınmasına görə, Çayrudda 73 evdə 657 kişi və 321 nəfər qadın yaşayıb. Böyük Vətən Müharibəsinə 115 nəfər səfərbər edilib. Onlardan 52 nəfər həlak olub, 25 nəfər geri qayıdıb, qalanları itkin düşüb.

Çayrud Qarabağ döyüşlərində 4 nəfər şəhid verib. Nankor qonşularımızla müharibədə “Rembo” ləqəbini qazanmış Elxan Əlibəyli böyük şücaət, igidlik göstərmiş və ümummilli lider Heydər Əliyevin sərəncamı ilə “Hərbi xidmətlərə görə” medalı ilə təltif olunub.

Ürəkləri doğma kəndlə döyünür

Çayrud əhalisinin sayına görə Lerikin ən böyük kəndlərindən biridir. Dağlara sığınmış bu qədim yurd yerində 2 min nəfər əhali yaşayır. Keçən əsrin 50-ci illərində kənddən qonşu rayonlara, Bakıya, Sumqayıta və digər şəhərlərə xeyli əhali köçüb. Təkcə Bakı və Sumqayıt şəhərlərində 500-ə yaxın çayrudlu ailəsi yaşayır.

1920-ci ildən kənddə məktəb fəaliyyət göstərir. Bir neçə il əvvəl müasir layihə əsasında yeni tipli məktəb binası tikilərək şagirdlərin və pedaqoji kollektivin ixtiyarına verilib. Təhsil ocağı kompüterlərlə,

yeni laboratoriya və avadanlıqlarla, idman zalı, istilik sistemlə təchiz edilib. Tədrisin keyfiyyətini yüksəltmək üçün pedaqoji kollektiv var qüvvəsilə çalışır.

Çayrud məktəbi özünəməxsus ənənələrə malikdir. Bu məktəbi yetirmələrinə görə bəzən Qori Müəllimlər Seminariyası ilə müqayisə edirlər. Məktəbin məzunları arasında 6 nəfər elmlər doktoru, 30-dan çox elmlər namizədi, aspirant, doktorant, magistr, çoxlu həkim, hüquqşünas, jurnalist, mühəndis, iqtisadçı, hərbi, incəsənət xadimləri və digər peşə sahibləri vardır. Harada yaşamasından asılı olmaqla, hər bir çayrudlu doğma kəndə, el-obaya bağlıdır.

Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin dosenti, tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Yaqub Rəfiyev Rusiya, Almaniya, Hollandiya, Türkiyə və digər xarici ölkələrdə xeyli çayrudlunun yaşadığını, qəblərinin doğma kəndlə döyündüyünü bildirir. Oğlu Pərvizin Bakıda böyüdüynü, lakin kəndi heç vaxt unutmadığını, aparılan quruculuq işlərinə dəstək verdiyini söyləyir. Bu hissi valideynlər uşaq yaşlarından övladlarına aşılayırlar. Harada çayrudlu varsa, el-obanın təəssübünü çəkir, doğma Lerikin, ölkəmizin adını uca tutur.

Yaqub müəllim həm də Lənkəranda özəl klinikanın şöbə müdürüdür. İş otağının qapısında bir yazı diqqətimizi çəkdi: “Heç bir maddi imkanı olmayan xəstələr mənə müraciət edə bilərlər.” Bu, Çayrud kəndinin yetirməsinin insanpərvərliyinə, xeyirxahlığına bir nümunədir. Elanı oxuyan neçə-neçə imkansız xəstə Yaqub həkimə yaxınlaşır, ödənişsiz müayinə və müalicə olunur.

Lerikin ilk alim qadını mərhum Balanaz Kəlbəyeva da 1963-cü ildə Çayrud kənd tam orta məktəbini bitirib. Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetində Lenin təqaüdü ilə oxuyub. Təhsilini bitirdikdən sonra doğma universitetdə elmi işlə məşğul olub. Tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru adını qazanıb. Neçə-neçə ümidsiz xəstəyə şəfa verib.

Kəndin digər yetirməsi Arif Dənziyev həyatını

Sumqayıt şəhərinə bağlayıb. 1991-ci ildən “Çayrud” xeyriyyə cəmiyyətinə rəhbərlik edir. Söhbət zamanı dedi ki, 90-cı illərin əvvəllərində vəziyyət olduqca ağır idi. Ona görə bu cəmiyyəti yaratdıq. Xeyriyyə cəmiyyətində Bakıda və Sumqayıtda yaşayan çayrudlular birləşiblər. Müalicəyə ehtiyacı olan imkansız

həmyerlilərimizə əl tuturuq. Dəfn mərasimlərinin xərci cəmiyyət tərəfindən ödənilir. Doğma kəndimizin abadlıq, quruculuq işlərinə köməklik edirik. Qarabağ şəhidlərinin xatirəsinə əbədiləşdirmək məqsədilə cəmiyyət tərəfindən xatirə guşəsi inşa edilib, şəhidlərin bərelyefi hazırlanıb.

Respublikamızda peşəkar naşir kimi tanınan “Apostrof-A” nəşriyyatının direktoru Akif Dənziyevə doğulub boya-başa çatdığı kəndə qəlben bağlıdır. Kəndin xeyrindəşərində yaxından iştirak edir. Neçə-neçə istedadlı həmyerlisinin kitabının işıq üzünə gərməsində əməyini, xeyirxahlığını əsirgəməyib. Kəndə övlad məhəbbətilə həsr etdiyi şeirində deyir:

*“Gəlsən kəndimizə kədəri unut,
Sevinc məbədidir bizim bu Çayrud.”*

Kənddə bayram təntənəsi

O gün Çayrud bayram libasına bürünmüşdü. Kəndin girişində üçrəngli bayrağımız əzəmətlə dal-

ğalanırdı. Kənddaxili yollar plakat və süarlarla bəzədilmişdi. Rayonda ilk dəfə olaraq kənd əhalisinin təşəbbüsü və iştirakı ilə aparılan abadlıq, quruculuq işlərinin açılış mərasimi keçirildi.

Tədbirə Lerik Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rövşən Bağirov, rayonun rəhbər işçiləri, Bakıda, Sumqayıtda, Lənkəranda və digər şəhərlərdə yaşayan alimlər, tanınmış ziyalılar, kənd sakinləri toplaşmışdılar.

Mərasimi Elşən Səfərov adına Çayrud kənd tam orta məktəbinin direktor müavini Elçin Mirzəyev açaraq qonaqları salamladı. Avqust ayında ziyalıların təşəbbüsü ilə Çayrud İctimai Birliyinin yaradıldığını, sakinlərin iştirakı ilə qısa müddətdə xeyli abadlıq, quruculuq işlərinin görüldüyünü bildirdi.

Kənddaxili yollar 6 metrə yaxın genişləndirilib. İstidat divarları hörülüb. Yolların kənarlarında suaxarlar qurulub və üstü örtülüb. Bəzi yerlərdə suyun axını üçün borular qoyulub. Piyadalar üçün körpü inşa edilib. Kəndin aşağı məhəlləsindən başlayaraq yolu boyu işıqlandırma sistemi qurulub. Çayrudun gecələri nura qərq olur. Gözəllik zövq oxşayır.

Kəndin qəbiristanlığına su çəkilib, ərazidə xeyli abadlıq işləri görüldü. Aparılan tikinti, quruculuq işlərinə 70 min manata yaxın vəsait xərclənib. Bu xeyirxah işdə hər bir çayrudlunun əməyi vardır.

Kəndin enerji təchizatı da öz həllini tapıb. Evlərdə “mavi alov” şölələnilir. Elektrik təsərrüfatı yenidən qurulur.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin professoru, filologiya elmləri doktoru Elman Quliyev çayrudluların sevincinə qoşulduğunu, kəndə gözəl bir ənənənin təməlinin qoyulduğunu, insanlarda torpağa, doğma kəndə böyük məhəbbət gördüyünü bildirdi.

Çayrudun ziyalı potensialı, intellekt səviyyəsi həmişə yüksək olub,-dedi. Həyata keçirilən layihə buna gözəl nümunədir. Çayrudluların təşəbbüsünə qoşularaq rayonun digər kəndlərində də abadlıq, quruculuq işlərini görmək mümkündür.

Ağsaqqal ziyalı, təqaüdcü müəllim Nəriman Rəfiyev dedi ki, el gücü-sel gücüdür. Bu işlərdə hamının payı vardır. İşlərin uğurla davam edəcəyinə, kəndimizin daha da gözəlləşəcəyinə əminəm.

“Çayrud” xeyriyyə cəmiyyətinin sədri Arif Dənziyev Çayrud İctimai Birliyinin təşəbbüsünü dəstəklədiklərini, ata-baba yurdlarını tezliklə abad, gözəl yaşayış məskəninə çevirəcəklərini bildirdi.

Kənd bələdiyyəsinin sədri Dadaş Əlirzəyev xarici ölkələrdə yaşayan həmyerlilərinin kəndlə daim əlaqə saxladıklarını, aparılan quruculuq işlərinə fəal qoşulduqlarını qeyd etdi.

Tədbirdə görkəmli şair Ağacəfər Həsənli, kəndin yetirməsi, istedadlı şair və publisist Xanlar Həmid Çayrudda həsr etdikləri şeirləri oxudular.

İqtisadçı alim və xeyriyyəçi Arzuman Muradlı aparılan quruculuq işlərini yüksək qiymətləndirdi. Kənddə mini sexlər açılıb yeni iş yerləri yaratmaq barədə fikirlərini bölüşdü.

Lerik Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rövşən Bağirov çıxışında qeyd etdi ki, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin dediyi kimi “Azərbaycanın hər bir guşəsi, hər bir rayonu, kəndi inkişaf etməlidir. Azərbaycanda gedən uğurlu iqtisadi siyasətin nəticəsini hər bir vətəndaş hiss etməlidir”. Biz bu gün Çayrudda bunun şahidi oluruq.

Dövlətimizin başçısı ucqar dağ rayonu olan Lerikin inkişafına davamlı şəkildə qayğı göstərir, çayrudlular doğma rayonun və müstəqil Azərbaycanın tərəqqisinə layiqli töhfələr verirlər. İcra hakimiyyəti tərəfindən kəndin inkişafına, tərəqqisinə xüsusi diqqət yetirilir. İcra başçısı iki dəfə kəndə gəlib aparılan işlərlə yaxından tanış olduğunu və sakinlərin təşəbbüsünü dəstəklədiyini, rayonun digər kəndlərinin də çayrudluların təşəbbüsünə qoşulacağını bildirdi.

Bu gün Çayrud inkişaf yolundadır. Sakinlər sabaha inamla, ümidlə baxırlar. Əmindirlər ki, kəndin sabahı daha gözəl, həyat daha firavan olacaqdır.

Əlisəfa HƏSƏNOV,
“Respublika”.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün.